

Medresetüzzehrâ dilekçesi

Cehalet, ilimle bertaraf olur

Üstad Bediüzzaman'ın cehaletin yegâne çaresi olarak düşündüğü maarif konusundaki gayesini tahakkuk ettirmek için Mabeyn'e (Saray Katıplığı-Hükûmet Sekreterliği) verdiği ve kendisini birçok ceza ve musibetlere hedef eden dilekçesi üzerinde bir parça duralım. Bu dilekçesinde şöyle demektedir:

'Millet-i Osmaniye meyanında mühim bir unsur teşkil eden Kürdistan ahalisinin ahvali hükûmetçe malum ise de, hizmet-i mukaddese-i ilmiyeye dair bazı metalibatı (istekleri) arz etmeye müsaade dilerim.' (*)

Dilekçesine bu cümle ile başlayan Bediüzzaman, asıl isteklerine geçmeden ve çareleri zikretmeden evvel, şu önemli tesbitlerde bulunur:

'Şu cihan-ı medeniyete ve şu asr-ı terakki ve musabakatta sair ihvan gibi yek-aheng-i terakki olmak için, himmet-i hükûmetle Kürdistan'a kasaba ve kurasında mekatip tesis ve inşa buyurulmuş olduğu ayn-ı şükranla meşhud ise de, bundan yalnız lisan-ı Türkiye aşına etfal istifade ediyor. Lisan-ı aşına olmayan evlâd-ı Ekrad, yalnız madaris-i ilmiyeyi maden-i kemalat bilmeleri ve mekatip muallimlerinin lisan-ı mahalliye adem-i vukufları (öğretmenlerin Kürtçe bilmemeleri) cihetiyle, maarıftan mahrum kalmaktadır.'

Üç mühim noktaya dikkat

Bediüzzaman, işte bu mahrumiyetin sebep olacağı üç mühim noktaya dikkati çeker ve istikbâlde Kürtlerin başına gelen müthiş darbeleri adeta görür gibi kalbi dağdar olur ve şöyle devam eder:

"Bu ise vahşeti, keşmekeşi; dolayısıyla Garb'ın şematetini dâvet ediyor.

"Hem de ahalinin vahşet ve taklid hal-i ibtidasında kalmaları cihetiyle, evham ve meşkukun te'siratına hedef oluyor. Eskiden beri her vecihle Ekrad'ın madununda bulunanlar; bugün onların hal-i tevakkufta kalmalarından istifade ediyor. Bu ise ehli hamiyeti düşündürüyor. Ve bu üç nokta, Kürdler için müstakbelde bir darbe-i müdhişe hazırlıyor gibi ehl-i basireti dağdâr etmiştir."

Bediüzzaman büyük cesaret gerektiren bir meseleyi, tam bir vukufiyet ve açık yüreklilikle dile getirir. Teşhis ettiği hastalıkların usulünce tedâvi edilmemesi halinde ise, neticenin çok vahim olacağını izhar eder ve dilekçesinde teklif ettiği çare bölümüne geçer:

“Bunun çaresi: Nümune-i imtisal ve sebebi teşvik ve terğib (rağbet ettirme) olmak için Kürdistan’ın nukat-ı muhtelifesinden (muhtelif merkezlerden) biri Ertoşi aşairi merkezi olan Beytüşşebab cihetinde; diğeri Motkan, Belkan, Sason vasatında; biri de Sıpkan ve Haydaran vasatında olan nefis-i Van’da medrese nam me’lufiyle ulum-u dinîye ve fûn-ı lazıme ile beraber, hiç olmazsa ellîşer talebe bulunmak ve oraca medar-ı maişetleri hükûmet-i seniyece tesviye edilmek üzere üç Dârüttâlîm tesis edilmelidir.

“Bazı medarisin dahi ihyası, maddi ve mânevî Kürdistan’ın hayatı-ı istikbaliyesini temin eden esbab-ı mühimmedendir. Bununla maarifin temeli teessüs eder. Ve bu mebd-i teessüsten ittihad takarrur edecek, ihtilâf-ı dahiliden dolayı mahv olan kuvve-i cesimeyi (potansiyel gücü) hükûmetin eline vermekle harice sarf ettirilmek için, hakkıyla müstehakk-ı adalet ve kabil-i medeniyet oldukları gibi, cevher-i fitriyelerini göstereceklerdir.”

Hükûmetlerin tutumu

Üstad Bediüzzaman’ın “Şark Darülfünûnu”, ya da “Medresetüzzehra” şeklinde isimlendirdiği projesine ve bu husustaki düşüncelerine, Sultan Abdülhamid’in devr-i iktidarında olduğu gibi, daha sonraları işbaşına gelen (Meşrûtiyet, Cumhuriyet, Demokrasi dönemleri) hükûmetlerin de hiçbirisi doğrudan karşı gelmemiş, cephe almamış veya alamamıştır. Hatta, görünürde bu projeye taraftar ve yardımcı olmaya bile çalışılmıştır.

Ancak, buna rağmen bütün bu teşebbüslerinin hiçbirisinde arzu ettiği neticeyi alamayan Bediüzzaman Said Nursî, değişik sebeplerle ve gerekçesi anlaşılmas evham ve bahanelerle, yaptığı her teşebbüsün ardından tevkifat, hapishane, tımarhane, sürgün ve zindan gibi çeşit çeşit musibet ve işkencelere maruz bırakılmıştır.

Bu da, kaderin çok garip bir cilvesidir.

Üstad Bediüzzaman, âhir ömründe neşrettiği bir mektubunda, hayatı boyunca Risâle-i Nur’a çalıştığı gibi, Medresetüzzehra’nın tahakkuku için de çalıştığını söyler; ayrıca, Nur Talebelerine de, bu gayesini bilfiil tahakkuk ettirmelerini tavsiye eder. (Bkz: Emirdağ Lâhikası, s. 410; Tarihçe-i Hayat, s. 252)

(*) Bu dilekçe bilâhare Şark ve Kürdistan Gazetesi’nde de neşredilir. No: 1, 1324/1908